

HOOFDSTUK 1: INDELING VAN DE GESCHIEDENIS EN CULTUREEL ERFGOED

1. INDELING VAN DE GESCHIEDENIS IN ZEVEN PERIODES.....	3
1.1. STUDIE VAN DE GESCHIEDENIS.....	3
1.2. BRONNEN.....	3
1.3. TIJDREKENING.....	3
1.4. TIJDSEENHEDEN.....	3
1.5. ZEVEN PERIODES.....	4
1.6. GEBEURTENISSEN SITUEREN IN DE TIJD.....	5
1.7. JAARTALLEN VERBINDEN MET EEN EEUW OF MILLENNIUM.....	6
1.8. TOELICHTING BIJ DE HISTORISCHE PERIODES.....	8
1.8.1. De prehistorie.....	9
1.8.2. Het oude nabije oosten.....	12
1.8.3. De klassieke oudheid.....	12
1.8.4. De middeleeuwen.....	13
1.8.5. De nieuwe tijd.....	13
1.8.6. De nieuwste tijd.....	14
1.8.7. De eigen tijd.....	16
2. CULTUREEL ERFGOED.....	17
2.1. BEGRIP.....	17
2.2. SOORTEN CULTUREEL ERFGOED.....	17
2.3. DE ROL VAN UNESCO.....	18

In dit document staat de leerstof en de achtergrondinformatie die je nodig hebt voor de volgende punten uit de vakfiche:

2.1 België en het verleden

Indeling van de geschiedenis in 7 periodes bespreken

- een gebeurtenis of afbeelding verbinden aan de juiste periode: prehistorie, oude nabije oosten, klassieke oudheid, middeleeuwen, nieuwe tijd, nieuwste tijd of eigen tijd
- een jaartal verbinden aan de juiste eeuw en het juiste millennium
- een gebeurtenis aanduiden op een tijdsbalk

Cultureel erfgoed in België bespreken

- het begrip cultureel erfgoed uitleggen en herkennen in voorbeelden
- cultureel erfgoed uit je omgeving benoemen en verbinden aan de juiste historische periode/de juiste soort erfgoed
- het belang van het bewaren van cultureel erfgoed benoemen
- de rol van de UNESCO uitleggen en herkennen in voorbeelden

HOOFDSTUK 2: HET ONTSTAAN VAN BELGIË EN DE INDUSTRIËLE REVOLUTIES

1. HET ONTSTAAN VAN BELGIË.....	3
1.1. ACHTERGROND.....	3
1.2. ONVREDE IN DE BELGISCHE GEBIEDEN.....	3
1.3. DE BELGISCHE REVOLUTIE VAN 1830 EN DE BELGISCHE ONAFHANKELIJKHEID.....	4
1.4. DE JONGE BELGISCHE STAAT EN DE GRONDWET.....	6
1.5. VOORBIJ HET UNIONISME.....	10
2. DE EERSTE INDUSTRIËLE REVOLUTIE.....	10
2.1. DE START: GROOT-BRITTANNIË.....	11
2.2. DE EERSTE INDUSTRIËLE REVOLUTIE IN BELGIË.....	12
3. DE TWEEDE INDUSTRIËLE REVOLUTIE.....	14
3.1. KENMERKEN.....	14
3.2. OORZAAK.....	15
3.3. BELANGRIJKE VERNIEUWINGEN.....	15
3.4. INDUSTRIËLE CENTRA.....	15
4. GEVOLGEN VAN DE EERSTE EN DE TWEEDE INDUSTRIËLE REVOLUTIE.....	16
4.1. ECONOMISCHE GEVOLGEN.....	16
4.2. SOCIALE GEVOLGEN.....	18
5. LEEFOMSTANDIGHEDEN IN DE 19DE-EEUWSE SAMENLEVING.....	19
5.1. DE ARBEIDERS.....	19
5.2. DE RIJKE BURGERIJ.....	21
6. DE SOCIALE STRIJD.....	22
6.1. DE SOCIALISTISCHE ARBEIDERSBEWEGING.....	22
6.2. DE CHRISTELIJKE ARBEIDERSBEWEGING.....	24
7. REALISATIES TEN VOORDELE VAN DE ARBEIDERS.....	27
7.1. ALGEMEEN.....	27
7.2. BELGIË.....	27
8. OVERZICHT: DE EVOLUTIE VAN HET BELGISCH STEMRECHT.....	29
9. DE DERDE INDUSTRIËLE REVOLUTIE.....	29

In dit document staat de leerstof en de achtergrondinformatie die je nodig hebt voor de volgende punten uit de vakfiche:

2.1 België en het verleden

Ontstaan van België bespreken

- het ontstaan van België situeren in de tijd
- uitleggen dat België een constitutionele parlementaire monarchie is
- uitleggen dat België een democratische rechtsstaat is
- de begrippen grondwet en scheiding der machten uitleggen en herkennen in voorbeelden
- de veranderingen in het kiesstelsel (cijnskiesrecht, meervoudig, enkelvoudig en vrouwenstemrecht) uitleggen en ordenen in de tijd
- de sociale strijd in de 19e eeuw uitleggen en herkennen in voorbeelden

De drie industriële revoluties bespreken

- uitvindingen, energiebronnen, kenmerken van de drie revoluties ordenen en vergelijken
- gevolgen van die revoluties beoordelen

HOOFDSTUK 3: BELGIË ALS FEDERALE STAAT

1. VAN UNITAIRE NAAR FEDERALE STAAT.....	3
1.1. INLEIDING.....	3
1.2. GROEIENDE TEGENSTELLINGEN IN DE JAREN 50 EN 60.....	3
1.3. VAN UNITAIR NAAR FEDERAAL IN 4 STAPPEN.....	6
1.4. KAARTEN.....	8
2. DE HUIDIGE STRUCTUUR VAN BELGIË.....	9
3. DE FEDERALE STAAT.....	11
3.1. DE WETGEVENDE MACHT.....	11
3.2. DE UITVOERENDE MACHT.....	12
4. VLAAMS GEWEST EN VLAAMSE GEMEENSCHAP.....	13
5. ENKELE BELANGRIJKE BEGRIPPEN.....	14
6. MOEILIKHEDEN EN GEVOLGEN VAN HET BELEID IN BELGIË.....	15
6.1. DE STAATSSTRUCTUUR.....	16
6.2. GERECHT.....	18
6.3. ONDERWIJS.....	19
6.4. MOBILITEIT.....	21
6.5. GEZONDHEID.....	21
6.6. WERK.....	22
6.7. VEILIGHEID.....	23
6.8. RUIMTELIJKE ORDENING.....	23

In dit document staat de leerstof en de achtergrondinformatie die je nodig hebt voor de volgende punten uit de vakfiche:

2.2 België als federale staat

De federale staat bespreken

- de indeling van België in gemeenschappen en gewesten benoemen op een kaart
- de redenen waarom er gemeenschappen en gewesten zijn in België uitleggen
- onderwerpen uit de Belgische actualiteit uitleggen en herkennen in voorbeelden
- moeilijkheden en gevolgen van het beleid in België uitleggen en herkennen in voorbeelden (beleid over bijv. onderwijs, verkeer, migratie, gerecht, veiligheid, gezondheid, werk....)

2.3 België als democratische rechtsstaat

De democratische rechtsstaat bespreken

- wetgevende en uitvoerende macht op Vlaams en federaal niveau benoemen
- de huidige eerste minister en de Vlaamse minister-president benoemen en herkennen op een foto

HOOFDSTUK 4: BELGIË ALS DEMOCRATISCHE RECHTSSTAAT

1. VERKIEZINGEN EN VORMING VAN DE REGERING IN BELGIË.....	3
1.1. VOOR DE VERKIEZINGEN.....	3
1.2. DE DAG VAN DE VERKIEZINGEN.....	5
1.3. NA DE VERKIEZINGEN.....	6
2. REFERENDUM.....	9
3. BREUKLIJNEN.....	10
4. LINKS, RECHTS, PROGRESSIEF EN CONSERVATIEF.....	11
5. VLAAMSE POLITIEKE PARTIJEN.....	12
5.1. CD&V.....	13
5.2. GROEN!.....	14
5.3. N-VA.....	14
5.4. OPEN VLD.....	16
5.5. PVDA.....	16
5.6. VOORUIT.....	17
5.7. VLAAMS BELANG.....	18

In dit document staat de leerstof en de achtergrondinformatie die je nodig hebt voor de volgende punten uit de vakfiche:

2.3 België als democratische rechtsstaat

De democratische rechtsstaat bespreken

- weten om de hoeveel tijd er Vlaamse, federale en Europese verkiezingen zijn
- voorwaarden waaraan je moet voldoen om te mogen stemmen benoemen
- uitleggen hoe je geldig kan stemmen
- coalitie, (in)formateur, kiesplicht, lijsttrekker, meerderheid, opkomstplicht, oppositie, oproepingsbrief, referendum, volmacht, zetelverdeling herkennen in voorbeelden
- standpunten uit de actualiteit verbinden aan de juiste Vlaamse politieke partijen of zelf standpunten geven

HOOFDSTUK 5: BELGIË ALS WELVAARTSSTAAT

1. DE SOCIALE ZEKERHEID.....	3
1.1. DOEL EN KENMERKEN.....	3
1.2. STRUCTUUR EN ORGANISATIE.....	4
1.3. FINANCIERING.....	5
1.4. DE SECTOREN VAN DE SOCIALE ZEKERHEID.....	6
1.4.1. De sector arbeidsvoorziening en werkloosheid.....	6
1.4.2. De sector gezinsbijslag.....	7
1.4.3. De sector ziekte en invaliditeit.....	7
1.4.4. De sector pensioenen.....	7
1.4.5. De sector jaarlijkse vakantie voor arbeiders.....	7
1.4.6. De sector arbeidsongevallen en beroepsziekten.....	8
2. DE WELVAARTSSTAAT.....	8
2.1. DE VERZORGINGSSTAAT.....	8
2.2. PROBLEMEN VAN DE VERZORGINGSSTAAT.....	10
2.3. HET MOET ANDERS.....	12
2.4. DE ACTIEVE WELVAARTSSTAAT.....	12
3. TOELICHTINGEN.....	14
3.1. OVERLEGECONOMIE.....	14
3.2. INDEXERING.....	15

In dit document staat de leerstof en de achtergrondinformatie die je nodig hebt voor de volgende punten uit de vakfiche:

2.4 België als welvaartsstaat

De sociale zekerheid bespreken

- de financiering van de sociale zekerheid uitleggen
- het doel en het belang van de sociale zekerheid uitleggen

De moeilijkheden van het huidig systeem van de sociale zekerheid bespreken

- moeilijkheden herkennen in voorbeelden of zelf voorbeelden geven
- oorzaken en gevolgen van de hoge uitgaven en de beperkte inkomsten van de sociale zekerheid uitleggen en herkennen in voorbeelden
- oorzaken en oplossingen van werkloosheid uitleggen en herkennen in voorbeelden

HOOFDSTUK 6: DE EERSTE WERELDOORLOG

1. DE BEGRIPPEN OORZAAK, AANLEIDING EN GEVOLG.....	3
2. OORZAKEN VAN DE EERSTE WERELDOORLOG.....	4
2.1. SLECHTE VERSTANDHOUDING.....	4
2.2. KOLONIALE CONFLICTEN.....	4
2.3. DE BALKAN.....	5
2.4. ECONOMISCHE RIVALITEIT.....	6
2.5. BONDGENOOTSCHAPPEN.....	6
2.6. BEWAPENINGSWEDLOOP EN MILITARISME.....	8
2.7. FATALE MISREKENINGEN.....	8
3. DE AANLEIDING.....	9
4. HET VERLOOP.....	10
4.1. HET VERLOOP VAN DE OORLOG.....	10
4.2. LOOPGRAVENOORLOG.....	14
5. BELGIË TIJDENS DE EERSTE WERELDOORLOG.....	15
5.1. DE BELGISCHE OORLOGSINSPANNINGEN.....	15
5.2. BEZET BELGIË.....	16
5.3. DE FRONTBEWEGING.....	16
6. KENMERKEN VAN DE EERSTE WERELDOORLOG.....	17
7. DE VREDE NA DE EERSTE WERELDOORLOG.....	19
7.1. HET VERDRAG VAN VERSAILLES.....	19
7.2. KIEM VAN DE TWEDE WERELDOORLOG.....	23
7.3. DE VOLKENBOND.....	24
8. GEVOLGEN VAN DE EERSTE WERELDOORLOG.....	24

In dit document staat de leerstof en de achtergrondinformatie die je nodig hebt voor de volgende punten uit de vakfiche:

De Eerste en de Tweede Wereldoorlog bespreken

- het probleem, de feiten, de oorzaken en de gevolgen van die oorlogen uit gegeven bronnen of kaarten afleiden
- belangrijke feiten uit die oorlogen chronologisch ordenen
- de oorlogsvoering uit die oorlogen vergelijken met elkaar en met de huidige oorlogsvoering
- bronnen in het juiste 'kamp' plaatsen

HOOFDSTUK 7: DE TWEEDE WERELDOORLOG

1. OORZAKEN.....	3
1.1. JAPAN.....	3
1.2. ITALIË.....	3
1.3. DUITSLAND.....	4
1.4. DE ANDERE EUROPESE SPELERS.....	6
2. HET VERLOOP VAN DE OORLOG.....	7
2.1. EERSTE PERIODE (1939 TOT 1942).....	7
2.1.1. Europa.....	7
2.1.2. Azië.....	9
2.2. KEERPUNT.....	10
2.2.1. Slag bij Midway.....	10
2.2.2. Slag bij El Alamein.....	12
2.2.3. Slag om Stalingrad.....	13
2.3. TWEEDE PERIODE (1942 TOT 1945).....	13
2.3.1. Europa.....	13
2.3.2. Azië.....	15
3. KENMERKEN VAN DE TWEEDE WERELDOORLOG.....	16
3.1. ALGEMEEN.....	16
3.2. BEZETTING.....	17
3.2.1. Bezetting door Duitsland.....	18
3.2.2. Bezetting door Japan.....	19
4. DE HOLOCAUST (1933-1945).....	20
5. BELGIË TIJDENS DE TWEEDE WERELDOORLOG.....	25
5.1. ECONOMIE EN DAGELIJKS LEVEN IN BEZET BELGIË (1940 – 1944).....	25
5.2. COLLABORATIE.....	27
5.3. VERZET.....	28
6. DE GEVOLGEN VAN DE TWEEDE WERELDOORLOG.....	28

In dit document staat de leerstof en de achtergrondinformatie die je nodig hebt voor de volgende punten uit de vakfiche:

De Eerste en de Tweede Wereldoorlog bespreken

- het probleem, de feiten, de oorzaken en de gevolgen van die oorlogen uit gegeven bronnen of kaarten afleiden
- belangrijke feiten uit die oorlogen chronologisch ordenen
- de oorlogsvoering uit die oorlogen vergelijken met elkaar en met de huidige oorlogsvoering
- bronnen in het juiste 'kamp' plaatsen
- de oorzaken, de feiten en de gevolgen van de holocaust uit gegeven bronnen afleiden

HOOFDSTUK 8: HEDENDAAGSE CONFLICTEN

1. CONFLICTEN TUSSEN MENSEN.....	3
1.1. HET BEGRIP CONFLICT.....	3
1.2. SOORTEN CONFLICTEN.....	3
1.3. HET VERLOOP VAN CONFLICTEN.....	5
1.4. HET EINDE VAN EEN CONFLICT.....	10
2. CONFLICTEN TUSSEN LANDEN OF GROEPEN.....	13
2.1. MOGELIJKE OORZAKEN VAN CONFLICTEN TUSSEN GROEPEN EN LANDEN.....	14
2.2. GEVOLGEN VAN CONFLICTEN TUSSEN GROEPEN EN LANDEN.....	14
3. FUNDAMENTALISME.....	15
4. NATIONALISME.....	17
4.1. KENMERKEN VAN HET NATIONALISME.....	18
4.2. GEVOLGEN VAN NATIONALISME.....	19
4.3. SOORTEN NATIONALISME.....	19
4.4. HET NATIONALISME VANDAAG.....	20
5. TERRORISME.....	21
6. HOE GAAT DE INTERNATIONALE GEMEENSCHAP OM MET CONFLICTEN?.....	22

In dit document staat de leerstof en de achtergrondinformatie die je nodig hebt voor de volgende punten uit de vakfiche:

Hedendaagse conflicten bespreken

- het probleem, de feiten, de oorzaken, de gevolgen en de mogelijke oplossingen van die conflicten uit gegeven bronnen afleiden
- deze bronnen beoordelen

HOOFDSTUK 9: DE VERENIGDE NATIES

1. INLEIDING.....	3
2. ONTSTAAN.....	4
3. ORGANISATIE.....	5
3.1. HOOFDORGANEN.....	5
3.1.1. Algemene Vergadering.....	5
3.1.2. Veiligheidsraad.....	6
3.1.3. Secretariaat.....	7
3.1.4. Internationaal Gerechtshof.....	8
3.1.5. De Economische en Sociale Raad.....	8
3.1.6. De Trustschapsraad.....	9
3.2. DE VN-FAMILIE VAN ORGANISATIES.....	9
3.2.1. VN-programma's en -fondsen.....	9
3.2.2. Gespecialiseerde en andere organisaties.....	10
4. DE DUURZAME ONTWIKKELINGSDOELEN: 2016-2030.....	11
5. DE UNIVERSELE VERKLARING VAN DE RECHTEN VAN DE MENS.....	14
6. ANDERE VERWEZENLIJKINGEN VAN DE VN.....	15
7. PROBLEMEN EN KRITIEK.....	19

In dit document staat de leerstof en de achtergrondinformatie die je nodig hebt voor de volgende punten uit de vakfiche:

De rol van de EU en de VN bespreken

- het doel en het belang van de VN uitleggen, herkennen in voorbeelden en beoordelen
- de belangrijkste bestuursorganen van de VN verbinden aan voorbeelden: VN-Veiligheidsraad, Algemene Vergadering en de gespecialiseerde organisaties zoals UNESCO, WHO, UNHCR, UNICEF

HOOFDSTUK 10: DE EUROPESE UNIE

1. HET DOEL EN HET BELANG VAN DE EUROPESE UNIE.....	3
1.1. WAT IS DE EUROPESE UNIE?.....	3
1.2. DE WAARDEN VAN DE EUROPESE UNIE.....	4
1.3. ONTSTAAN EN DOEL VAN DE EU.....	4
2. DE EUROPESE INSTELLINGEN.....	6
2.1. DE EUROPESE RAAD.....	6
2.2. DE RAAD VAN DE EUROPESE UNIE.....	6
2.3. DE EUROPESE COMMISSIE.....	7
2.4. HET EUROPEES PARLEMENT.....	7
2.5. HET HOF VAN JUSTITIE VAN DE EUROPESE UNIE.....	9
2.6. DE RAAD VAN EUROPA.....	9
3. DE ACTUELE UITDAGINGEN VAN DE EU.....	10
4. DE EU IN ONS DAGELIJKS LEVEN.....	16

In dit document staat de leerstof en de achtergrondinformatie die je nodig hebt voor de volgende punten uit de vakfiche:

De rol van de EU en de VN bespreken

- het doel en het belang van de EU uitleggen, herkennen in voorbeelden en beoordelen
- de belangrijkste bestuursorganen van de EU aan de hand van een gegeven schema verbinden aan voorbeelden: de Europese Raad, de Raad van Europa, de Europese Commissie, het Europees parlement
- actuele thema's waar de EU zich mee bezighoudt herkennen in voorbeelden
- de invloed van de EU op ons dagelijks leven uitleggen en herkennen in voorbeelden

HOOFDSTUK 11: GLOBALISERING

1. GLOBALISERING.....	3
2. DELOCATIE OF DELOKALISERING.....	5
2.1. OORZAKEN VAN DELOCATIE.....	5
2.2. WELKE ACTIVITEITEN/SECTOREN?.....	6
2.3. GEVOLGEN VOOR BELGIË.....	6
3. DE ROL EN DE MACHT VAN MULTINATIONALS.....	7
4. GLOBALISERING EN CULTURELE IDENTITEIT.....	8
5. DE MULTICULTURELE SAMENLEVING.....	10
6. WEDERZIJDSE BEÏNVLOEDING VAN CULTUREN.....	12
7. VERSCHILLEN TUSSEN CULTUREN.....	12

In dit document staat de leerstof en de achtergrondinformatie die je nodig hebt voor de volgende punten uit de vakfiche:

Culturele globalisering bespreken

- de rol van multinationals in globalisering uitleggen en herkennen in voorbeelden
- wederzijdse invloed van culturen herkennen in voorbeelden
- verschillen en gelijkenissen in culturen herkennen in voorbeelden

HOOFDSTUK 12: MONDIALE ONGELIJKHEID

1. INLEIDING.....	3
2. KENMERKEN VAN ONTWIKKELINGSLANDEN.....	3
3. DE HDI.....	8
4. OORZAKEN VAN MONDIALE ONGELIJKHEID.....	10
4.1. KOLONISATIE.....	10
4.2. DEKOLONISATIE.....	13
4.3. DE RELATIE TUSSEN ARME EN RIJKE LANDEN.....	16
5. MOGELIJKE OPLOSSINGEN.....	18
5.1. ONTWIKKELINGSHULP.....	19
5.2. HET EXPORTGERICHTE GROEIMODEL.....	20
5.3. EERLIJKE HANDEL OF FAIR TRADE.....	21
5.4. DE DUURZAME ONTWIKKELINGSDOELEN.....	24

In dit document staat de leerstof en de achtergrondinformatie die je nodig hebt voor de volgende punten uit de vakfiche:

Mondiale ongelijkheid bespreken

- oorzaken en mogelijke oplossingen voor mondiale ongelijkheid uitleggen en herkennen in voorbeelden
- kenmerken van derdewereldlanden herkennen in voorbeelden
- acties en campagnes van NGO's en andere organisaties herkennen in voorbeelden en beoordelen
- begrippen zoals analfabetisme, fair trade, kindersterfte, lageloonlanden, levensverwachting, NGO, ontwikkelingsgraad uitleggen en herkennen in voorbeelden
- conclusies trekken uit cijfers over de kenmerken van mondiale ongelijkheid

[Het begrip lageloonland komt aan bod in het hoofdstuk globalisering.]

HOOFDSTUK 13: WERK DEEL 1

1. WERK ZOEKEN EN VINDEN.....	3
1.1. DE STAPPEN OM WERK VINDEN.....	3
1.2. IN KAART BRENGEN WAT JE KAN EN WEET.....	3
1.3. BESLISSEN WAT VOOR WERK JE WIL DOEN.....	4
1.4. INSCHRIJVEN BIJ DE VDAB.....	5
1.5. VACATURES BESTUDEREN.....	6
1.6. SOLLICITEREN.....	13
1.7. WERK VINDEN VIA EEN UITZENDKANTOOR.....	15
1.8. OPLEIDINGEN.....	16
2. DE SITUATIE VAN SCHOOLVERLATERS.....	20
3. WAT ALS JE GEEN WERK HEBT OF VINDT?.....	21
3.1. BEGRIPPEN.....	21
3.2. DE UITKERING.....	21
3.3. DE UITKERING ONTVANGEN.....	25
4. TEWERKSTELLINGSMAATREGELEN.....	26

In dit document staat de leerstof en de achtergrondinformatie die je nodig hebt voor de volgende punten uit de vakfiche:

1.1 Je bent op zoek naar een job

De fasen in een zoektocht naar een job bespreken

- taken van de VDAB en de RVA benoemen, uitleggen en herkennen in voorbeelden
- je juist inschrijven bij de VDAB
- formulieren van de VDAB en de RVA op een correcte manier invullen
- de begrippen beroepsinschakelingsuitkering, beroepsinschakelingstijd, loopbaan(begeleiding), knelpuntberoep, solliciteren, uitzendkantoor, werkzoekende uitleggen en herkennen in voorbeelden
- gericht informatie opzoeken op de website van de VDAB en de RVA

Vacatureberichten analyseren

- gegevens halen uit vacatureberichten zoals soort werk, omschrijving van de job, profiel, diplomavereisten, contract, werktijdregeling,....

Andere vormen van onderwijs en opleiding bespreken

- taken van CVO's en SYNTRA in gegeven voorbeelden herkennen

1.4 Je bent (tijdelijk) niet aan het werk

De werkloosheidsuitkering bespreken

- de belangrijkste plichten van een werkzoekende benoemen
- de elementen die een invloed hebben op de berekening van de werkloosheidsuitkering herkennen

HOOFDSTUK 14: WERK DEEL 2

1. DRIE MANIEREN OM TE WERKEN.....	3
2. DE ARBEIDSOVEREENKOMST.....	3
3. SOORTEN ARBEIDSOVEREENKOMSTEN.....	6
3.1. SOORTEN OP BASIS VAN HET SOORT WERK.....	6
3.2. SOORTEN OP BASIS VAN DE DUUR.....	6
3.3. SOORTEN OP BASIS VAN DE OMVANG VAN DE PRESTATIES.....	9
4. SPECIALE CLAUSULES IN DE ARBEIDSOVEREENKOMST.....	9
5. HET LOON EN HET LOONBRIEFJE.....	10
6. DE VAKBONDEN.....	15
7. HET ARBEIDSREGLEMENT.....	16
8. RECHTEN EN PLICHTEN TIJDENS ZIEKTE.....	18

In dit document staat de leerstof en de achtergrondinformatie die je nodig hebt voor de volgende punten uit de vakfiche:

1.2 Je bent aan het werk

Begrippen in verband met werk bespreken

- de begrippen arbeidsovereenkomst, extralegale voordelen, loon, werkgever en werknemer uitleggen en herkennen in voorbeelden
- soorten arbeidsovereenkomsten op basis van duur, de omvang van de prestaties en het soort werk vergelijken en herkennen in voorbeelden
- de begrippen zelfstandige, werknemer en overheids personeel herkennen in voorbeelden

De gegevens op een loonbriefje analyseren

- brutoloon, nettoloon, belastbaar loon, bijdrage sociale zekerheid en bedrijfsvoorheffing op een loonbriefje herkennen

1.3 Je wordt beschermd tijdens je job

De vakbonden bespreken

- de namen van de drie overkoepelende vakbonden: ACV, ABVV en ACLVB herkennen
- de taak en de functie van vakbonden uitleggen en herkennen in voorbeelden
- gericht informatie opzoeken op de website van een vakbond

Het arbeidsreglement bespreken

- informatie uit een arbeidsreglement afleiden uit voorbeelden, zoals arbeidsduur, wettelijke feestdagen, wat je moet doen in geval van ziekte....

Rechten en plichten tijdens ziekte bespreken

- het begrip arbeidsongeschiktheid herkennen
- informatie afleiden uit documenten over rechten en plichten bij ziekte zoals brochures, websites,....

HOOFDSTUK 15: GEZONDHEIDSZORG EN PENSIOEN

1. GEZONDHEIDSZORG.....	3
1.1. DE SECTOR GENEESKUNDIGE VERZORGING EN UITKERINGEN.....	3
1.2. HET RIZIV.....	3
1.3. VOORWAARDEN.....	4
1.4. VERGOEDINGEN VOOR GEZONDHEIDSZORGEN.....	4
1.4.1. Geneeskunde.....	4
1.4.2. Apotheek.....	5
1.4.3. Ziekenhuis.....	6
1.5. DE MEDISCHE MAXIMUMFACTUUR.....	7
1.6. UITKERINGEN BIJ ARBEIDSONGESCHIKTHEID.....	8
1.7. EXTRA VERZEKERINGEN.....	10
1.8. ARBEIDSONGEVALLEN EN BEROEPSZIEKTEN.....	11
2. PENSIOENEN.....	11
2.1. DE DRIE PENSIOENPIJLERS.....	11
2.2. HET WETTELIJK PENSIOEN.....	11
2.2.1. Soorten pensioen.....	12
2.2.2. TER INFO: Berekening rustpensioen van werknemers.....	13
2.2.3. TER INFO: Berekening overlevingspensioen.....	14
2.2.4. Uitbetaling van het wettelijk pensioen.....	14
2.3. HET AANVULLEND PENSIOEN.....	14
2.4. HET INDIVIDUEEL PENSIOENSPAARPLAN OF PENSIOENSPAREN.....	15

In dit document staat de leerstof en de achtergrondinformatie die je nodig hebt voor de volgende punten uit de vakfiche:

1.3 Je wordt beschermd tijdens je job

Rechten en plichten tijdens ziekte bespreken

- de taak van instellingen zoals het RIZIV en het ziekenfonds uitleggen
- de werking van de terugbetalingen van ziektekosten uitleggen en herkennen in voorbeelden
- de begrippen globaal medisch dossier, maximumfactuur en remgeld herkennen in voorbeelden
- de ziekteverzekering, de hospitalisatieverzekering en de zorgverzekering met elkaar vergelijken
- informatie afleiden uit documenten over rechten en plichten bij ziekte zoals brochures, websites,....

De pensioenen bespreken

- de 3 pensioenpijlers (wettelijk pensioen, aanvullend pensioen en individueel pensioenspaarplan) herkennen in voorbeelden en vergelijken

HOOFDSTUK 16: BETALING, KREDIET EN ARMOEDE

1. BETAALMIDDELEN.....	3
1.1. CASH.....	3
1.2. SOORTEN BANKREKENINGEN.....	4
1.3. OVERSCHRIJVING.....	5
1.4. DOMICILIËRING EN PERMANENTE OPDRACHT.....	7
1.5. BETALING MET KAARTEN.....	8
1.6. ANDERE BETAALVORMEN EN NIEUWE TENDENSEN.....	9
2. BANKIEREN.....	12
3. DE TAKEN VAN DE BANKEN.....	14
4. KREDIET.....	15
4.1. BEGRIP EN BELANG.....	15
4.2. SOORTEN KREDIET.....	15
4.3. JKP EN KREDIETVERGELIJKING.....	16
4.4. RISICO'S VAN KREDIET.....	17
5. ARMOEDE.....	19
5.1. WAT IS ARMOEDE?.....	19
5.2. DE ARMOEDEGRENS.....	19
5.4. HET RISICO OP ARMOEDE EN SOCIALE UITSLUITING BELGIË.....	21
5.5. ARMOEDEBESTRIJDING.....	22
5.6. SOCIALE WERKPLAATSEN.....	23
5.7. KWALITATIEVE HUISVESTING.....	23
5.8. HULP VOOR MENSEN MET FINANCIËLE PROBLEMEN.....	23
6. HET OCMW.....	25
6.1. TAKEN VAN HET OCMW.....	25
6.2. HET RECHT OP MAATSCHAPPELIJKE INTEGRATIE.....	26
7. HET CAW.....	27

In dit document staat de leerstof en de achtergrondinformatie die je nodig hebt voor de volgende punten uit de vakfiche:

1.5 Je gaat op eigen benen staan

De bank en betaalmiddelen bespreken

- betaalmiddelen zoals cash, debetkaart, kredietkaart, overschrijving, domiciliëring, permanente opdracht, SMS en apps vergelijken en herkennen in voorbeelden
- taken van de bank benoemen en herkennen in voorbeelden
- risico's op het kopen op afbetaling uitleggen en herkennen in voorbeelden

1.4 Je bent (tijdelijk) niet aan het werk

Het OCMW en het CAW bespreken

- taken en doelpubliek van het CAW en het OCMW uitleggen, herkennen in voorbeelden en vergelijken
- mogelijkheden voor mensen met financiële problemen uitleggen en herkennen in voorbeelden
- begrippen zoals bestaanszekerheid, leefloon, schuldbemiddeling, sociale lening, sociaal verhuurkantoor uitleggen en herkennen in voorbeelden [De begrippen sociale lening, sociaal verhuurkantoor komen aan bod in hoofdstuk ...]

HOOFDSTUK 17: WONEN

1. HUISVESTING.....	3
1.1. HUISVESTING EN DE ECONOMIE.....	3
1.2. WOONPLAATS OF DOMICILIE.....	4
1.3. WONEN IS EEN RECHT.....	5
1.4. DAKLOOSHEID.....	7
2. HUREN VAN EEN WONING.....	8
3. KOPEN VAN EEN WONING.....	13
3.1. DE GEWONE OPENBARE VERKOOP.....	13
3.2. ONLINE OPENBARE VERKOOP.....	13
3.3. DE ONDERHANDSE VERKOOP.....	15
3.4. LENEN OM EEN WONING TE KOPEN.....	18
3.5. EEN WONING RENOVEREN.....	19
4. KLACHTEN EN VRAGEN OVER WONEN.....	19
5. ZOEKERTJES OP IMMOWEBSITES.....	20

In dit document staat de leerstof en de achtergrondinformatie die je nodig hebt voor de volgende punten uit de vakfiche:

1.5 Je gaat op eigen benen staan
Huren van een woning bespreken

- het begrip woninghuurovereenkomst herkennen
- informatie uit een woninghuurovereenkomst afleiden

Kopen van een woning bespreken

- begrippen zoals brandverzekering, domicilie, EPC-waarde, hypothecaire lening of krediet, renovatiepremie, schuldsaldoverzekering, vastgoed, vergunning herkennen in voorbeelden
- de rol van een immokantoor (of vastgoedmakelaar) en een notaris bij de aankoop en verkoop van een woning uitleggen
- instellingen benoemen waar je met klachten of vragen terecht kan zoals de Huurdersbond, het Vlaams Woningenfonds, de VREG...
- zoekertjes op immowebsites analyseren

HOOFDSTUK 18: BELASTINGEN, VERZEKERINGEN EN AUTO

1. BELASTINGEN.....	3
1.1. DE NOODZAAK VAN BELASTINGEN.....	3
1.2. DE SOORTEN BELASTINGEN.....	3
1.3. DE BASISPRINCIPES VAN DE PERSONENBELASTING.....	5
1.4. DE AANGIFTE VAN DE PERSONENBELASTING.....	10
2. VERZEKERINGEN.....	12
2.1. DEFINITIE EN BEGRIPPEN.....	12
2.2. SOORTEN VERZEKERINGEN.....	14
2.3. CONCRETE VOORBEELDEN.....	15
3. AUTO.....	18
3.1. VERKEERSONGEVALLEN IN CIJFERS.....	18
3.2. HET EUROPEES AANRIJDINGSFORMULIER.....	18
3.3. DE JAARLIJKSE VERKEERSBELASTING.....	19
3.4. DE BELASTING OP INVERKEERSTELLING.....	21
3.5. AUTOVERZEKERINGEN.....	21

In dit document staat de leerstof en de achtergrondinformatie die je nodig hebt voor de volgende punten uit de vakfiche:

1.5 Je gaat op eigen benen staan

Verzekeringen bespreken

- formulier voor een verzekering correct invullen
- in formulieren de verzekeringsmaatschappij (= verzekeraar), de verzekerde en de verzekeringsnemer herkennen
- diefstalverzekering en verzekering burgerlijke aansprakelijkheid privé leven uitleggen en herkennen in voorbeelden
- de begrippen franchise en polis uitleggen en herkennen in voorbeelden

Belastingen bespreken

- de begrippen personenbelasting en BTW herkennen
- begrippen zoals (digitale) belastingsaangifte, netto belastbaar inkomen uitleggen en herkennen in voorbeelden

Rijbewijs en auto bespreken

- conclusies trekken uit cijfers in verband met verkeersdoden en –gewonden
- het Europees aanrijdingsformulier correct lezen, invullen en controleren aan de hand van een concrete situatie
- de elementen die een invloed hebben op de berekening van de autoverzekering en de verkeersbelasting herkennen in voorbeelden

HOOFDSTUK 19: GEZIN

1. SAMENLEVINGSVORMEN.....	3
1.1. HET HUWELIJK.....	3
1.2. FEITELIJK SAMENWONEN.....	5
1.3. WETTELIJK SAMENWONEN.....	6
2. DE GEZINSBIJSLAG.....	7
2.1. VOORWAARDEN OM RECHT TE HEBBEN OP DE GEZINSBIJSLAG.....	7
2.2. DE KINDERBIJSLAG OF GEZINSBIJSLAG → GROEIPAKKET.....	8
2.3. UITBETALING VAN DE GEZINSBIJSLAG.....	9
2.4. DE GEZINSBIJSLAG AANVRAGEN.....	9
3. VRAGEN BIJ ZWANGERSCHAP, GEBOORTE EN OPVOEDING.....	10
3.1. SENSOA.....	10
3.2. KIND EN GEZIN (K&G).....	10
3.3. HUISARTS / KINDERARTS.....	11
3.4. KRAAMZORG.....	11
3.5. GEZINSBOND.....	11
3.6. OPVOEDINGSWINKEL.....	12
3.7. DE OPVOEDINGSLIJN.....	12
3.8. DE KEERKRING.....	12
3.9. TELE-ONTHAAL.....	12
3.10. VERTROUWENSCENTRUM KINDERMISHANDELING.....	13
3.11. CHILD FOCUS.....	13
3.12. DE KINDERBIJSLAGFONDSEN.....	14
4. VERLOF BIJ ZWANGERSCHAP EN GEBOORTE.....	14
4.1. MOEDERSCHAPSVERLOF EN BORSTVOEDINGSVERLOF.....	14
4.2. GEBOORTEVERLOF (VADERSCHAPSVERLOF).....	15
4.3. ADOPTIEVERLOF.....	15
4.4. THEMATISCHE VERLOVEN.....	15
4.5. TIJDSKREDIET.....	17

In dit document staat de leerstof en de achtergrondinformatie die je nodig hebt voor de volgende punten uit de vakfiche:

1.6 Je start een gezin

Samenlevingsvormen bespreken: huwelijk, wettelijk of feitelijk samenwonen

- deze verschillen tussen samenlevingsvormen herkennen: partners, formaliteiten (wat moet je doen?), beëindiging of echtscheiding

Rechten en plichten rond zwangerschap en geboorte bespreken

- formuleren voor aanvraag van gezinsbijslagen zoals kinderbeijslag, kraamgeld of adoptiepremie correct lezen en invullen
- het begrip kinderbeijslag herkennen
- instellingen benoemen waar je met vragen terecht kan zoals Child Focus, FAMIFED, Gezinsbond, huisarts, instellingen voor kraamzorg, Kind en gezin, Opvoedingswinkel, Tele-Onthaal, Sensoa
- borstvoedingsverlof, moederschapsverlof, ouderschapsverlof, vaderschapsverlof vergelijken en herkennen in voorbeelden

HOOFDSTUK 20: HET GERECHT

1. INDELING VAN DE RECHTBANKEN IN BELGIË.....	3
2. SOORTEN RECHTSZAKEN.....	9
2.1. HET STRAFRECHTELIJK PROCES / DE STRAFZAAK.....	9
2.2. HET BURGERLIJK PROCES / DE BURGERLIJKE ZAAK.....	12
2.3. GEMENGDE ZAAK.....	14
3. GEWELD.....	14
3.1. DEFINITIE.....	14
3.2. SOORTEN GEWELD.....	15
4. CONCRETE VOORBEELDEN.....	17
4.1. SEKSUEEL GEWELD.....	17
4.2. HUISELIJK GEWELD.....	19
4.3. BESCHADIGING OF VERLIES VAN GEBOUWEN EN VOORWERPEN.....	22
4.4. GEWELD IN GROEP.....	24
4.5. PESTEN.....	26
4.6. STALKING.....	27
4.7. VERKEERSAGRESSIE.....	28
4.8. RACISME EN DISCRIMINATIE.....	29
5. HULP BIJ JURIDISCHE PROBLEMEN.....	34
5.1. JURIDISCHE EERSTELIJSBIJSTAND.....	34
5.2. JURIDISCHE TWEDELIJSBIJSTAND.....	36

In dit document staat de leerstof en de achtergrondinformatie die je nodig hebt voor de volgende punten uit de vakfiche:

1.7 Je komt in aanraking met het gerecht

Rechtbanken in België bespreken

- de indeling van de rechtbanken aan de hand van een gegeven schema verbinden met concrete voorbeelden
- soorten misdrijven en straffen uitleggen en herkennen in voorbeelden
- taken van een advocaat, het parket (=Openbaar Ministerie) en een rechter uitleggen en herkennen in voorbeelden

Vormen van geweld bespreken

- vormen van geweld zoals brandstichting, carjacking, discriminatie, hooliganisme, inbraak, incest, partnergeweld, pedofilie, pesten, racisme, sexting, stalking, steaming, terrorisme, vandalisme en verkeersagressie herkennen in voorbeelden
- oorzaken en oplossingen van geweld uitleggen, herkennen in voorbeelden en beoordelen

HOOFDSTUK 21: DE MEDIA

1. FUNCTIES VAN MASSAMEDIA.....	3
1.1. DE INFORMATIEVE FUNCTIE.....	3
1.2. DE EDUCATIEVE FUNCTIE.....	4
1.3. DE PERSUASIEVE FUNCTIE.....	6
1.4. DE DIVERTERENDE FUNCTIE.....	6
1.5. DE COMMERCIELE FUNCTIE.....	7
2. DE BETROUWBAARHEID VAN INFORMATIE.....	8
3. DE BALANS TUSSEN PRIVACY EN INFORMATIE.....	10
3.1. VRIJHEID VAN MENINGSUITING.....	10
3.2. PERSVRIJHEID.....	12
3.3. HET RECHT OP INFORMATIE.....	12
3.4. DE CENSUUR.....	13
3.5. DE RAAD VAN DE JOURNALISTIEK.....	13
4. SOCIALE MEDIA.....	16
4.1. HET INTERNET ALS MEDIUM.....	16
4.2. DE DIGITALE KLOOF EN DIGITALE UITSLUITING.....	19
4.3. SOCIALE MEDIA.....	20

In dit document staat de leerstof en de achtergrondinformatie die je nodig hebt voor de volgende punten uit de vakfiche:

1.8 Je gaat verstandig om met media

Informatie door de media bespreken

- aan de hand van gegeven bronnen uitleggen hoe de media ons informeren en beïnvloeden
- de betrouwbaarheid van (digitale) informatie aan de hand van criteria beoordelen
- de balans tussen privacy en informatie in concrete voorbeelden beoordelen

Sociale media bespreken

- de invloed en de gevolgen van sociale media uitleggen en herkennen in voorbeelden